כח: כל שעה פרק שני פסחים

מסורת הש"ס

רבי שמעון אומר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא בלום. נראה לרבי שמעון נהי דאין עוכר עליו בלאו דחמץ לפני זמנו מודה הוא דאסור באכילה מדלמרינן כפ"ק (לעיל דף יד.) אין הטומאה משמע הא לבדה שורפין בשם ואי מותרת לאכול יאכלנה עד הלילה ועוד דקאמר משעה שאסור באכילה אסור בהנאה אתאן לת"ק מכלל דלרבי שמעון אסור באכילה אע"פ שאינו אסור בהנאה דהיינו אחר שם ונראה דנפקא ליה מתשבימו ומאך חלק ומשמע תשבימו שלא כדרך הנאה דהיינו אכילה אבל להסיקו תחת מבשלו מותר לרבי שמעון וא"ת למה שורפין בשם לרבי שמעון יסיקנו עד הלילה מעט מעט תחת מבשלו וי"ל דגזרינן שמא יאכלנו וכן לרבי יוסי הגלילי דשרי חמץ להסיקו תחת מבשלו היינו הכל כיחד אבל מעט מעט לא שמא יאכלנו דמסתמא אית ליה אור לארבעה עשר בודקין וכו': **אם** כן מה תלמוד לומר לא תאכל עליו. הלשון דחוק ונראה לרשב"א דהכי פירושו והלא כבר נאמר תאכל עליו מצות והוה עליו ע"כ לאכילת פסח קאי הכי נמי לא תאכל עליו חמץ קאי נמי אשעת אכילת פסח וקשה אמאי איצטריך קרא להכי מהיכא תיתי שיהא נבל תאכל חמץ כי"ד דהא כולהו קראי מצרימין לקמן אינה דרבי שמעון: **וחד** לפני זמנו. וא"ת ולחזקיה מנלן איסור הנאה לפני זמנו דליכא אלא חד לא יאכל והוה מסברא מוקמינן לתוך זמנו ואור"י כיון דחד מהנהו קראי משמע איסור הנאה לא נחלק ביניהם:

מחמת דבר אחר. פי' ריב"א מחמת דבר אחר דלאו מינו דעל ידי שאור מיקרי חמץ טפי משנתחמץ מאליו כדמוכח בפרק כל המנחות (מנחות נב:) אלא כגון שנתחמץ על ידי שמרי יין שמייבשין השמרים בתנור כאשר עושין בארץ אשכנז ול"ד לעיסה שנילושה ביין דלית ביה כרת ויש בה לאו:

ואידך נפקא לה מבערב תאכלו מצות. תימה לר"י דבפ' קמא דקדושין (ד' לו:) נפקא לן בזמן הזה ממושבותיכם דכתיב גבי מצה והיינו דלא כחד ועוד תימה לרב אחא בר יעקב דאית ליה בשילהי ערבי פסחים (לקמן קב.) מצה בזמן הזה דרבנן ודרש התם לכולהו קראי דלא כהל התנאים:

כל ערל לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו בו הוא אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור. תימה גבי בן נכר שהוא מומר אמאי איצטריך קרא פשיטא שחייב לאכול מצה דהא חייב בכל מצות האמורות בתורה ואי קמשמע לן דמני אכיל מצה אע"ג דאסור בפסח הא נמי פשיטא דאטו מצה קדושה אית בה וי"ל דאיצטריך להיכא דנשחט הפסח כשהיה מומר ועשה תשובה דאף על גב דלא אכיל בפסח דאין נאכל אלא למנויו מכל מקום חייב לאכול מצה ומרור:

ערל. פי' הקונטרס שמתו אחיו מחמת מילה ולפירושו פסול נמי בתרומה דהטעל (יבמות ע. ופס) יליף תרומה מפסח בגז"ש דתושב ושכיר והא דמיבעיא לן התם (דף עא) ערל קטן מהו לסוכו שמן של תרומה ערלה שלא בזמנה פוסלת או לא יש לחלק בין שלא בזמנה דקטן שאין חייב למול כיולא בו למתו אחיו מחמת מילה דכיולא בו חייבין ותדע דהא טומטום אינו אוכל בתרומה בפרק הערל (שם עב.) אף על גב דמסברא אין חייב לקרוע הוא הדין מתו אחיו מחמת מילה דאינו אוכל אף על גב דאינו חייב למול

עין משפט נר מצוה

סד א מי' פ"ח מהל' חמץ הל' ד:
סה ב מי' שם הלכה ו סמג לאוין עו:
ג (מי' פ"ע מהל' קרבן פסח הלכה מ):

מוסף רש"י

תמה על עצמך וכו'. דס"ל מותר בהנאה כל שבעה וכ"ש לאחר הפסח ופליגא דר' יהודה דאמר חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה (לעיל כג.).

רבינו חננאל

ר' יוסי הגלילי, מאי היא, דתניא חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו עובר עליו וכו' מנ, אי ר' יהודה, חמץ סתמא קתני דאסור ואפילו דנכרי. אי ר' שמעון

רבי שמעון אומר חמץ לפני זמנו [א]ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום תוך זמנו עובר עליו בכרת ובלאו ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה אתאן לתנא קמא [ב]ר' יוסי הגלילי אומר תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר [ג]לא תאכל עליו חמץ דברי רבי יהודה אמר לו ר' שמעון וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים מה ת"ל לא תאכל עליו מצות אם כן מה ת"ל לא תאכל עליו חמץ בשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ ובשעה שאינו בקום אכול מצה אינו בבל תאכל חמץ מ"ט דר' יהודה תלתא קראי כתיבי [ד]לא יאכל חמץ [ה]וכל מחמצת לא תאכלו [ו]לא תאכל עליו חמץ חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו וחד לתוך זמנו ורבי שמעון חד לתוך זמנו וכל מחמצת מבעי ליה [ז]לכדתניא (ח) [ח]אין לי אלא שנתחמץ מאליו מחמצת דבר אחר מנין תלמוד לומר כל מחמצת לא תאכלו לא יאכל חמץ מיבעי ליה [ז]לכדתניא רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד תלמוד לומר לא יאכל חמץ וסמיך ליה [ט]היום אתם יוצאים ור' יהודה מחמת דבר אחר מנא לי' מדאפקיה רחמנא בלשון מחמצת דר' יוסי הגלילי מנא ליה אי בעית אימא מדסמיך ליה היום אי בעית אימא [ז]סמוכין לא דריש אמר מר ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ דברי רבי יהודה אמר לו ר' שמעון וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות ורבי יהודה שפיר קאמר ליה רבי שמעון ורבי יהודה אמר לך ההוא לקובעו חובה אפילו בזמן הזה הוא דאתא ור' שמעון לקובעו חובה מנא ליה נפקא ליה [י]מבערב תאכלו ור' יהודה [כ]מיבעי לי' לטמא ושהיה בדרך רחוקה סלקא דעתך אמינא הואיל ובפסח לא יאכל מצה ומרור נמי לא ניכול קמ"ל ור' שמעון טמא ושהיה בדרך רחוקה לא איצטריך קרא דלא גרע מערל ובן נכר דכתיב [ל]וכל ערל לא יאכל בו [מ]בו הוא אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ובמרור ורבי יהודה כתיב בהאי וכתיב בהאי מני מתניתין אי רבי יהודה חמץ סתמא קאמר אפילו דנכרי ואי רבי שמעון דישראל

ומשעה שאסור באכילה. היינו משש שעות ולמעלה דלמרן [ע"ח] לפני זמנו בלאו והא מילתא רבי יהודה קאמר לה כדמפרש בגמרא אתאן לתנא קמא: **תמה על עצמך** וכו'. דאפילו בתוך המועד קאמר דמותר בהנאה וקא מתמה אהני דאמרי: **לא תאכל עליו.** משעת שחיטה דהיינו משש שעות ולמעלה שחמה טוטה להעריב: הכי גרסינן **חמץ אין לי אלא שנתחמץ מאליו: מנין לפסח מצרים.** אלא נהגו בו איסור חמץ אלא יום אחד: **פ"ל לא יאכל חמץ וסמיך ליה היום אפס יומאים.** לא יאכל חמץ היום: **ואי בעית אימא סמוכין לא דרים.** רבי יהודה אלא במשנה תורה לחוד והכי שמעינן ליה בפרק קמא דיבמות (ד' ד.) הלכך לית ליה דרבי יוסי הגלילי: **לקובעו חובה.** אפי' שבעת ימים (כ) תאכלו מצות אלא לנקובי איסור חמץ למצות אכילת מצה אחת אלא לנקובי אכילת מצה לחזרת חמץ לקבוע אכילת מצה חובה לדורות כל זמן שהוא מוחזר על החמץ ואפילו בזמן שאין פסח דלא תימא על מצות ומרורים יאכלוהו כתיב (מ) אי איכא פסח מיחייב באכילת מצה ואי לא לא: **בערב תאכלו מצות.** קרא יתירא הוא דהא כתיב על מצות ומרורים יאכלוהו: **לעמא ושהיה בדרך רחוקה.** אף על פי שאינו עושה פסח חייב באכילת מצה: **לא ניכול.** לא נתחייב: **ערל.** שמתו אחיו מחמת מילה: **בן נכר.** מי (ס) שמתנכרו מעשיו לאביו שבשמים ולא לכל התורה: **כתיב בהו'.** ערל וכן נכר וכתיב טמא ושהיה בדרך רחוקה דליכול מצות ואף על גב דמלי יליף מיניה הלכך איצטריך היקישא לקובעו חובה. ומקראי אחריני עובדא כגון שבעת ימים מצות תאכלו (ר) וכגון מצות יאכל את שבעת הימים (ס) לא נפקא ליה קביעות חובה דהנהו לאו חובה נינהו אלא מצות יאכל ולא חמץ ואם רצה ליחן שלא ממחמץ ושלא ממלה הרשות בידו ותדע דהא בכולהו כתיב את שבעת הימים וחובת מצה אינו אלא ליל הראשון דכלפינן בפרק בתרא (ת) אבל מההוא קרא נפקא לן חובת ליל הראשון מדכתיב להיקישא גבי פסח וכדכתיב (ס) תאכל עליו מצות כי פסח ליל הראשון אף היקישא שלא בזמן פסח לילה ראשון ואהני היקישא לקובעו חובה בזמן הזה ואהני עליו למימרא דקביעת חובה דהיקישא לאו לכל שבעה אלא לליל הראשון:

דישראל

מסורת הש"ס

(ה) ועיי' כב. לקמן לב.:), כ) לקמן מג., ג) לקמן לו.:, ד) ובכרכות כא.: יבמות ד. סנהדרין סז.:), ה) לקמן קב., ו) לקמן לו. וקב. יבמות עח., ז) ובכ' בברכות כא.:), ח) במכדר טן), ט) שם פ"ח: משומר, י) (שמות יב), כ) (שם יג), ל) (לקמן קב.), מ) שם פ"ח: כדכתיב, נ) ועי' בהרא"ש דאסברא עפי דמוקמינן לה כר"ש להך מתני' בדף כ:), ס) ועי"ש פוס' לקמן קב. ד"ה רב אחא בר יעקב), ע) ועי"ש פוס' לקמן קב. ד"ה כל בן נכר).

תורה אור השלם

1. לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:
דברים טז ג
2. ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יי אתכם מזה ולא יאכל חמץ:
שמות יג ג
3. כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:
שמות יב כ
4. היום אתם יצאים בחדש האביב:
שמות יג ד
5. בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב: שמות יב יח
6. וכי יגור אתך גר ועשה פסח ליי המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו:
שמות יב מח

הגהות הב"ח

(א) נפרא לדהתנא חמץ אין לי: (ב) רש"י ד"ה לקובעו וכו' שבעת ימים תאכל עליו מצות אלא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com